

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ Προτάσεων σωθέντων.

Οπόταν εἰς μίαν πρότασιν τὸ ὑποκείμενον, ἢ τὸ κατηγορέμενον εἶναι θεμελιώτερον ἀπὸ εἴνα, τότε ἡ πρότασις εἶναι σωθέντος, καὶ ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὴν ἀπλᾶς, ὅσα εἶναι τὰ ὑποκείμενα, ἢ τὰ κατηγορέμενα.

Σωθέντος καὶ τὸ ὑποκείμενον, ᾧ δαδείγματος χάριν, εἶναι ἡ πρότασις, Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων ἦτον Φιλόσοφοι. σωθέντος καὶ τὸ κατηγορέμενον εἶναι ἡ, Κικέρων ἦτον Φιλόσοφος καὶ Ρήτωρ. σωθέντος καὶ καὶ τὰ δύο εἶναι ἡ, Εὐριπίδης καὶ Σοφοκλῆς ἦτον Φιλόσοφοι καὶ Ποιηταί. ἀπὸ τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἰσοδυναμεῖ μετὰ τέσσαρας προτάσεις τὰς, Εὐριπίδης ἦτον Φιλόσοφος, Εὐριπίδης ἦτον Ποιητής. Σοφοκλῆς ἦτον Φιλόσοφος, Σοφοκλῆς ἦτον Ποιητής.

Ὅταν μία σωθέντος πρότασις εἰς ὀλίγα λόγια ἢ μπορεῖ νὰ περιλαμβάνῃ πολλόταταις προτάσεις, καθὼς Βρότος, Τορκάτος, Κάμιλλος, Φαβείκιος, Σκηπίων, Κάτων, Μάρκελος ἦτον Ρωμαῖοι ἀπίπτοι. εἴδη αἱ προτάσεις εἶναι ἑπτὰ καὶ, ὁ δεῖνα πηγαινέ, ἔρχεται, γυρίζει, ἀναβαίνει, καταβαίνει, σρέφεται, ζητεῖ, κοιτάζει, κατατίθεται, θλίβεται. εἴδη αἱ προτάσεις εἶναι δέκα. Ἐξ ἐναντίας μία συμπλεγμένη πρότασις, καθὼς εἶπαμεν ἤδη, ἢ μπορεῖ νὰ περιλαμβάνῃ μίαν ἀπόδοον μακροτάτην, καὶ νὰ εἶναι μετὰ ὅλον τῆτο μία, ὅποταν τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορέμενον ἤθελον εἶναι εἴνα, ὁ ὅστις μοναπλᾶν.

Αἱ σωθέντοι προτάσεις εἶναι ἕξ λογίων. Συμπλεκτικαί, Διαζευκτικαί, Ὑποθετικαί, Αἰτιώδεις, Παραβολικαί, καὶ Διακειρικαί. περὶ τῶν ὁποίων τῶν εἰδῶν ὅλων θέλομεν εἶπῃ συνοπτικῶς ἐκεῖνα, ὅπως εἶναι ὠφέλιμα καὶ μαθητέα.

1 Συμπλεκτικαὶ λοιπὸν λέγονται ἐκεῖναι, ὅπῃ περιλαμβάνουσι πολλά ὑποκείμενα, ἢ κατηγορήματα ἢ ἠνωμένα ὁμοῦ ἁπλοῦς συνδετικῆ μορῆς προσκειμένα εἰς τὸν λόγον· καθὼς Σωκράτης καὶ Πλάτων ἦτον Φιλόσοφοι, Κικέρων ἦτον Φιλόσοφος καὶ Ρήτωρ· ἢ νοημένα καὶ λαμβανόμενα ἔξωθεν· ὡς Βρεῦτος, Τορκιάτος, Κάμιλλος, κτ. καὶ ἢ καταφατικῆ, καθὼς τὰ εἰρημύα, ἢ ὑποφατικῆ, καθὼς μήτε ἀξία, μήτε πλεῖτος, μήτε τιμή, μήτε ἀνάπαυσις, μήτε ἡδονὴ ἢμπορῆν νὰ κάμνῃ ὑδάτιμονα εἴνα ἀνθρώπον φαῦλον.

Διὰ νὰ εἶναι ἀληθεῖς αἱ τέτοιαι προτάσεις, ἀναγκαῖον εἶναι, ὅποταν εἶναι καταφατικαὶ νὰ ἀνήκῃ ὅλα τὰ κατηγορήματα εἰς ὅλα τὰ ὑποκείμενα, καὶ ὅποταν εἶναι ὑποφατικαὶ, νὰ μὴ ἀνήκῃ κανεὶνα κατηγορήματιν εἰς κανεὶνα ὑποκείμενον. Διὰ τὴν ψευδοῦς θέλει εἶναι ἡ πρότασις, ὅτι ὁ Ἀχιλλεύς ἦτον ἀνδρεῖος καὶ παῖς· ἢ ὅτι δεῦν ἦτον μήτε ἀνδρεῖος, μήτε παῖς· ἐπειδὴ ὁ Ὀμηρος μάς τὸν ἰσορεῖ ἀνδρεῖότατον, ἀλλ' ἐν ταύτῃ καὶ καθ' ὑπερβολὴν πεισματάρην, καὶ ἐκδικητικόν.

2 Διαζευκτικαὶ εἶναι ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας τὰ ὑποκείμενα, ἢ τὰ κατηγορήματα εἶναι συνδεδεμένα ἀλλήλοις μετ' ἀζευκτικῆς συνδέσεως, καθὼς· κάθε εἴα εἶναι ἢ πνευματικὴ, ἢ σωματικὴ.

Διὰ νὰ ἀληθεύῃν καὶ αὐταί, πρέπει νὰ ἀπαριθμηθῆν ἀκριβῶς ὅλα τὰ μέρη, ὅπῃ περιλαμβάνονται εἰς τὸ ὅλον, ὡς ἔστι ὁ λόγος, καὶ ἡ κατάφασις, ἢ ἡ ὑπόφασις νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸ εἴνα, καὶ νὰ μὴ ἢμπορῆ νὰ ἐφαρμόζηται ἐν ταύτῃ εἰς ὅλα. Τέτοιον εἶναι τὸ αὐτὸ εἰρημύον παράδειγμα· ἐπειδὴ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματα εἶναι τὰ μόνα εἶδη, ὅπῃ περιλαμβάνονται ὑπὸ κάτω εἰς τὸ γένος τῆς εἴας· καὶ ἁπλοῦς καθε εἴα πρέπει νὰ εἶναι ἀναγκαίως ἢ πνεῦμα, ἢ σῶμα· καὶ αὐτὸ εἶναι σωματικὴ δεῦν ἢμπορεῖ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ εἶναι καὶ πνευματικὴ, καὶ ἀνάπαλιν.

Ἐξ ἐναντίας ψευδοῦς θέλει εἶναι ἡ πρότασις, ὅτι
κά-

κάθε χῆμα εἶναι τετράγωνον, ἢ στρογγυλόν· ἐπειδὴ τὸ χῆματος δεῦν εἶναι μόνον αὐτὰ τὰ δύο εἶδη, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἄπειρα. Παρομοίως καὶ ὅτι εἰς τὴν δὴ δαιμονίαν εἶναι ἀναγκαῖον ἢ ἡ ἀλήθεια, ἢ ὁ πλεῖστος· ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν, δεῦν εἶναι ἀναγκαῖον μίτε τὸ εὖα, μίτε τὸ ἄλλο· ἔξ' αὐτῆς βλέπομεν πολλὰς, οἱ ὅποιοι εἰς μίαν λιτῶν καὶ ἰδιωτικῶν κατὰσασιν ζῶντας δὲ χαρμηλοὶ εἰς τὸτο, εἶναι δὴ δαιμονέσατοι. Φύδες ὁμοίως εἶναι καὶ τὸ, ἔξ' αὐτῆς ναὶ σωθῆς φθαίει ναὶ ἔχης ἢ πῖσιν, ἢ ἔργα καλά· ἐπειδὴ εἰς τὸτο ἀπαιτῶνται καὶ τὰ δύο ὅμα.

3 Ὑποθετικά εἶναι ἐκεῖνα, εἰς τὰς ὁποίας, ἀφ' ἧς ὑποθετῆ ἢ ἀλήθεια εὖος πράγματος, συάγεται ὅτι πρέπει ἀναγκαίως ναὶ εἶναι ἀληθινὸν καὶ εὖα ἄλλο· καθὼς, ἀνίσως ἢ ψυχὴ εἶναι αὐλος, εἶναι ἐκ φύσεως καὶ ἀθανάτος.

Διὰ ναὶ εἶναι ἀληθεῖς αὐταὶ αἱ προτάσεις, ἀπαιτεῖται ὅτι ἢ σωπέια, ὅπῃ ἀδράγεται ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τὸ πρώτα, ναὶ ἔχη ἀναγκαίαν συάφειαν με αὐτό· καθὼς εἶναι τὸ εἰλημηλοὺν ἀδράδειγμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀπὸ τὴν αὐλίαν συάγεται ἀναγκαίως ἢ ἀφθαρσία, καὶ ἐπομῶως ἢ ἀθανασία τῆς ψυχῆς.

Δεῦν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον ναὶ εἶναι ἀληθῆς ἢ ὑπόθεσις· μάλιθα ἔξ' αὐτῆς ναὶ δείξη τινὰς τὸ ψεῦδος εὖος πράγματος, μία ὅπιπδειότης εἶναι τὸ ναὶ κάμη ναὶ φανῆ τὸ ἄππον, ὅπῃ ἢ θελον ἀπολεθῆση, ἀνίσως ὑπετίθετο ἀληθῆς· καθὼς, ἀνίσως τὸ παῦν ἦτον ὅλον πλῆρες χωρὶς κανεῖα κερὸν, δεῦν ἢ θελε κινῆται κανεῖα σῶμα.

4 Αἰτιολογικά εἶναι ἐκεῖνα, ὅπῃ συάπτονται ἔξ' τινος αἰτιολογικῆς μορῆς· καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἢ μία ἀποδίδει τὴν αἰτίαν, ἢ τὸ τέλος τῆς ἄλλης· καθὼς, τὸ λάδι σέκει ἐπάνω ἀπὸ τὸ νερόν, ἐπειδὴ εἶναι ἔλαφρότερον· ὁ ἀνθρώπος εἶναι κοινωνικός, ἔξ' αὐτῆς ναὶ εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὰς ὁμοίους τε.

Διὰ ναὶ ἀληθεῖς αἱ τέττααι προτάσεις, εἶναι ἀναγκαῖον,

62 Τμήμ. Β'. Περὶ Προτάσεων.

καῖον, τὸ εἶναι μέρος νὰ εἶναι ἀληθινή αἰτία, ἢ τέλος τῆ ἀλλε. Ὅθεν εἶχε τὸ ἦτον φλόδες τὸ συμπέρασμα τῆ Περιπατητικῶν, ὅτι ἡ φλόγα πίπτει ἐπὶ τὰ κάτω, ἐπειδὴ εἶναι ἀπλῶς ἐλαφρά. Ὁμοίως καὶ τὸ τῆ Ἀστρολόγων, ὅτι εἶναι ἀνθρώπος ἦτον δυδαίμων, ἢ κακοδαίμων, ἐπειδὴ ἐρμήθηκεν ὑπὸ κάτω εἰς εἶναι δῦτυχές, ἢ δυστυχές ἄστρον.

5 Παραβολικαὶ εἶναι ἐκεῖναι, ὅπερ δηλῶν μίαν σχέσιν ἀμοιβαίαν μεταξὺ δύο πραγμάτων, ὡς εἰς τὴν ὤθησιν τῆ σώματων, ὅποια εἶναι ἡ δράσις, τέτοια εἶναι καὶ ἡ ἀντίδρασις.

Ἡ ἀλήθεια τῶν προτάσεων κρέμαται ὑπὸ τὸν βαθμὸν τῆς σχέσεως, ὅπερ ἔχον τὰ δύο πράγματα ἀναβαλλόμενα πρὸς ἀλλήλα. Δια τὴ ἀνίσως αὐτὴ (ἡ σχέση) εἶναι ἀναγκαία καὶ μόνιμος, αἱ προτάσεις εἶναι πάντοτε καὶ ἀπολύτως ἀληθεῖς· καθὼς εἰς τὸ εἰλημμένον πρῶτον εἰς τὸ ὅποιον ἡ ὁμοιότης τῆς δράσεως καὶ ἀντιδράσεως ἀληθοποιεῖται εἰς καθὲ πρῶτον. Ἀνίσως ὅμως ἡ σχέση δὲν εἶναι ἀναγκαία, ἢ προτάσεις δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ εἶναι ἀπολύτως ἀληθεῖς, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν ἔσοπολογησῶμεν ἔτι· ὅτι λογῆς εἶναι ἡ ζωὴ εἰς ἀνθρώπου, τέτοιος πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ θάνατός τε· ὁ κόσμος τιμᾶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀξίαν, καὶ τὰ πλεῖστα.

6 Διακριτικαὶ εἶναι τέλος πάντων ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὅποιας καταφάσκειται εἰς εἶναι ὑποκείμενον εἶναι κατηγορούμενον, καὶ ἀποφάσκειται εἶναι ἄλλο· ἢ εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ κατηγορούμενον ἀποδίδεται εἰς εἶναι ὑποκείμενον, καὶ ὑπὸ ἄλλο ἀφαιρεῖται· καθὼς, οἱ γονεῖς πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὰ παιδία των φιλόσοφοι, πλὴν ὅχι τυφλὰ συμπαθεῖς· ὅχι τὸ γένος, ἢ τὰ πλεῖστα, ἀλλὰ ἢ μάθησις καὶ ἀρετὴ συγκροτῶν τὴν ἀληθινὴν ἀξιότητα.

Αὐταὶ αἱ προτάσεις δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ἀληθεῖς, ἀνίσως δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἀληθεῖς καὶ ἐκεῖνο, ὅ-

πᾶ καταφάσκειται, ἢ ἐκεῖνο, ὅπᾳ λποφάσκειται· ὅθου
κακῶς ἤθελου εἰπῆτις, ὅτι ὅχι τὸ γῆος, ἀλλὰ τὰ
πλέτη συγκροτῆν τῶ ἀληθινῶ ἀξιοῖτητα.

Πρέπει προσέτι νὰ φρατηρῆμεν, ὅπᾳ τὰ δύο μέ-
ρη, λπὸ τὰ ὅποῖα τὸ εἶα καταφάσκειται, ἢ τὸ ἄλλο
λποφάσκειται, νὰ ἔχου ἀναμεταξύτῃς κάποιου κοινῶ
ἀναφορὰν, ὅτᾳ τὶ ἀλλέως ἤθελου εἶναι πράγμα ἀξιο-
γέλασον νὰ βάλωμεν ἐκ φραλήλῃς εἰς μῖαν ἢ τῶ
αὐτῶ πρότασιν δύο πράγματα παντάπασι ξεία,
καὶ κεχωρισμῶα ἀπ' ἀλλήλων· καθῶς αὐ ἐλέγωμεν,
ἢ ὅποῖα εἶναι ἀρετῆ, ὅμως δεῦ εἶναι ερογγυλή,
μήτε τεξάγωνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περίτιμων εἰδῶν Προτάσεων, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὰς συμπεπλεγμένας ἐκ σωθέτων, ἢ περὶ τῆς μὲν τῆς ὅτι, ἐκθετικῶν.

Εἰς τὸτο τὰ εἶδος τῆς προτάσεων οἱ Σχολαστικοὶ ἐκτείνοντο θελαστότερον· καὶ βέβαια δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι εἶναι χρησιμώτατον νὰ τὰς ἐξέλρωμεν, ἢ νὰ κείνωμεν ἀκρίβεστερα τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀλλοτριῶν προτάσεων, ἢ νὰ βεβαιώνωμεν τὴν τῆς ἐδικῶν μας. Ἡμεῖς ὡς τὸσον χωρὶς νὰ ἀφήσωμεν καὶ νῦν ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπερ χρησιμῶν νὰ ἐξέλρωμεν, θελοῦμεν λαλᾶβη περὶ αὐτῶν ὡς οἷόν τε συυτομώτερον.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Περί τῆς Τροπολογημάτων.

Τροπολογεῖσθαι, ἢ μὲν ἕξις ὀνομάζονται αἱ προτάσεις ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποῖας ἐκτίθεται ὁ ἕξις, καθ' ὃν καταφάσκεται, ἢ ἀποφάσκεται, ὅτι εἴνα πρᾶγμα συμφωνεῖ, ἢ διαφωνεῖ μὲ εἴνα ἄλλο.

Λοιπὸν ἡ συμφωνία, ἢ διαφωνία δύο πραγμάτων ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ καὶ τέσσαρας ἕξις, ὡς ἀναγκαῖα, ὡς μὴ ἀναγκαῖα, ἀλλὰ ἐνδεχομένη μόνον, ὡς ἀπλῶς δυνατὴ, ὡς ἀπλῶς ἀδύνατος.

Ἀπὸ τῶτο προκύπτειν τέσσαρα εἶδη προτάσεων τροπολογημάτων. 1) ἀναγκαῖαι, καθὼς· ἀναγκαῖως, ἢ ἀφύκτως ὑπάρχει εἰς τὸ πᾶν μία πρώτη αἰτία. 2) ἐνδεχόμεναι, καθὼς· συμβαίνει ὅπερ καὶ οἱ ὀπτασιό-
τατοι

Κεφ. Γ'. Α' ρθ. Α'. Τροπολογίμ. 65

τατοι ἀνθρώποι νὰ ἀπατηθῶσι. 3) Δυναταί, καθὼς· εἶναι δυνατόν νὰ ζήσῃ σῶας ἀνθρώπος πολὺν καιρὸν, χωρὶς φοβῆ. 4) Ἀδύατοι, καθὼς· ἀδύατον εἶναι νὰ νοῆ ἢ ὕλη.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ δυνατόν ἢ ἀδύατον, καθὼς ἢ τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἐνδεχόμενον ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ἢ μεταφυσικόν, ἢ φυσικόν, ἢ ἠθικόν, καθὼς προσέριται εἰς τὸ πρῶτον Μέρος (Τμήμ. Γ'. Κεφ. Β'. Ἀ' ρθ. Β'.), ἵνα τὸ, ὅπῃ κἀμνη χρεία νὰ φανερώσωμεν ἀκρίβως καὶ ὠριμῶς εἰς ποίαν ἐκλαυβαίνουσι τὸ ἀναγκαῖον, ἢ ἐνδεχόμενον, δυνατόν, ἢ ἀδύατον εἰς τὸ πρῶτον, δεῖ φανῆσαι νὰ εἴπωμεν ἀπλῶς εἶναι ἀναγκαῖον, ἢ ἐνδεχόμενον, δυνατόν, ἢ ἀδύατον, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσδέσωμεν ἢ μεταφυσικῶς, ἢ φυσικῶς, ἢ ἠθικῶς ἀναγκαῖον, ἢ δυνατόν, ἢ τὰ λοιπά.

Σπανίως ὅμως ἀκολουθεῖ εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλίαν καὶ εἰς τὸ γράφειν νὰ εἶναι ἀναγκαῖα ὅλη αὐτὴ ἢ ἀκρίβεια· μάλιστα ταῖς περὶ τὴν ποσότητα, δεῖ εἶναι χρεία νὰ προσδέσωμεν μίτε τὸ ἀναγκαῖον, ἢ ἐνδεχόμενον, δυνατόν, ἢ ἀδύατον· ἐπειδὴ ἐννοεῖται οἰκοθεν ἀπὸ τῆς ἰδίας πρότασιν. Καὶ βεβαιότατα ἀνίσως εἰπῶ, ὅτι καὶ οἱ ἐπιτηδειότατοι ἀνθρώποι ἢμπορῶν νὰ ἀπατηθῶν, κἀνείνας δεῖ θέλει νομίσει πῶς τὸ βεβαιόνω ὡς πρᾶγμα ἀναγκαῖον· ἀνίσως ἐξ ἐναντίας εἰπῶ, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸ πᾶν μία πρώτη αἰτία, δεῖ θέλει εἶναι κἀνείνας τὸσον δὴθης, ὅπῃ νὰ τὸ σοχαθῆ ὡς πρᾶγμα ἐνδεχόμενον, ὅ ἔστιν ὅτι ἢμπορεῖ νὰ εἶναι, ἢ νὰ μὴ εἶναι.

Μ' ὅλον τὸ εἶναι καλὸν νὰ ἐξέρωμεν ὅλας αὐτὰς τὰς διαφορὰς, ἵνα νὰ τὰς μεταχειρίζομεθα εἰς τὰς περὶ τὰς ἀρετὰς, ὅπῃ ἀνήκεν, μάλιστα ὅταν ἐναντιόνηται τινὰς εἰς τὰς προτάσεις μας, σῶτα εἶναι χρεία πολλὰκις ἐκεῖνος, ὅπῃ δεῖ θέλει νὰ φιλονεικᾷ ματαίως, νὰ οὐκίση μὲ ἀκρίβειαν εἰς ποίαν ἐκλαυβαίνουσι, ἢ καταφάσκει τὰ πρᾶγματα.

Περί τῶν Ἐκθετικῶν.

Εἶναι κάποια προτάσεις, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸ φαινόμενον εἶναι ἀπλά, καὶ τὴν εἴδησιν ὅμως ἰσοδυναμεῖν μετὰ σιμύθετος· ὡς ὁ Θεὸς μόνος εἶναι παντοδύναμος, ἢ ὁποῖα ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὴν, ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος, καὶ ὄχι ἄλλος.

Λοιπὸν τὰς τέτοιαις προτάσεις οἱ Διαλεκτικοὶ τὰς ὀνομάζουσι ἐκθετικάς, ἢ ὁποῖα ὀνομασία, ὁ Συγγραφεὺς τῆς Τέχνης τῆς νοεῖν (Μέρου Β'. Κεφάλ. 9.), νομίζει ὅτι προήλθεν ἀπὸ ἐκεῖνο, ὅπερ ἢ σιμύθεσις ὅπερ εἶναι κεκρυμμένη εἰς αὐτὰς, χρειάζεται ἐκθεσιν καὶ σαφύειαν.

Ὡς τὸσον τὸ ὄνομα ὄθεν καὶ αὐτὸ προήλθε δευτὴρ μᾶς μέλει· ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ πρέπει νὰ ἰξόρωμεν, εἶναι, ὅτι αἱ τέτοιαι προτάσεις διαίρενται καὶ πρῶτον εἰς τέσσαρα εἶδη, τῶν ἔστιν εἰς ἀποκλειστικάς, ἔξαιρετικάς, συγκριτικάς, καὶ ἀρκτικάς, ἢ ληκτικάς.

1 Ἀποκλειστικά λοιπὸν λέγονται ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποῖαι καταφάσκεται, ὅτι εἷς κατηγορούμενον ἀνήκει εἰς εἷς μόνον ὑποκείμενον, ἢ εἰς εἷς ὑποκείμενον ἀνήκει εἷς μόνον κατηγορούμενον, ἀποκλείωντας ὅλα τὰ ἄλλα ἀπὸ αὐτό· καθὼς, ὁ Θεὸς μόνος εἶναι παντοδύναμος· τὰ χήματα εἶναι ὀργανικά μόνον ἀγαθά· καὶ, ἢ μαγνήτις ἔλκει μόνον τὸν σίδηρον.

Αὐταὶ αἱ προτάσεις θέλουσι εἶναι ψόδεῖς, ὅπότεν ἢ τὸ ἴδιον κατηγορούμενον ἢμπορῆ νὰ κατηγορηθῆ καὶ εἰς ἄλλο ὑποκείμενον, ἢ εἰς τὸ ἴδιον ὑποκείμενον ἢμπορῆ νὰ ἀποδοθῆ καὶ ἄλλο κατηγορούμενον ἔξω ἀπὸ αὐτό, ὅπερ τῶν ἀποδίδουσι. Ψόδεῖς ἦτον λοιπὸν ἢ γνώμη τῶν Στωϊκῶν, ὅτι ἀληθινὰ κακὰ εἶναι μόναι τὰ ψυχικά, ἢ ἠθικά· ἐπειδὴ ἀληθινὰ κακὰ εἶναι ὁμοίως καὶ τὰ φυσικά. Ψόδεῖς ἦθελουσι εἶναι τῶν καὶ αὐτὸν ἔλεγε

Κεφ. Γ'. Α' ρθ. Β'. Ε' κθετικά. 67

γε τινάς, ὅτι οἱ πρώτοι πλανῆται μόνον εἶναι ἔξ,
(Ἑρμῆς διπλ. Ἀφροδίτη, Γῆ, Ἀ'ρης, Ζεὺς, καὶ Κρόνος),
ἐπειδὴ ὁ Ἑρσιελ ἀνεκάλυψεν εἰς τὰ 1781 καὶ ἄλλον,
τὸν ὁποῖον οἱ Ἀστρονόμοι τὸν ὠνόμασαν Οὐράνιον (1).

2 Ἐξαιρετικά εἶναι ἐκεῖνα, εἰς τὰς ὁποίας ἀ-
ποφάσεται ἀπὸ εἰς ἕνα πρᾶγμα ἐκεῖνο, ὅπῃ καταφά-
σεται ἁπλοῶς εἰς ὅλα τὰ ἄλλα τῆς αὐτῆς κλάσεως·
καθὼς ἔλεγον οἱ Στωϊκοὶ, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι,
πλὴν τῶ σοφῶ, εἶναι ζῆλοί.

Αὐταὶ αἱ προτάσεις εἶναι ἐν ἡμέτερον ἀντικείμενον
μέ τας ἀποκλειστικὰς· ἐπειδὴ εἰς ταύτας ἀποφάσεται
ἀπὸ εἰς ἕνα ἐκεῖνο, ὅπῃ καταφάσεται εἰς ὅλα τὰ ὁμο-
ῶν, ἢ ὁμοειδῶν, εἰς καιρὸν ὅπῃ εἰς ἐκεῖνας κατα-
φάσεται εἰς εἰς ἕνα ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀποφάσεται ἀπὸ ὅ-
λα· ὅθεν αὐταὶ ἠμποροῦν νὰ μεταβληθῶν εἰς ἐκεῖ-
νας, καὶ ἐκεῖνα εἰς αὐτάς, κάμνοντάς τας ἀπὸ κατα-
φατικὰς, ἀποφατικὰς, ἢ τῆναντίον. Ἡ ἀποκλειστικὴ
προτάσις, φέρ' εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος μόνος ἀπὸ τὰ ζῶα
εἶναι λογικός, θέλει γῆρη ὀξαιρετικὴ, λέγωντας, κα-
τ' εἰς ἕνα ζῶον δὲν εἶναι λογικόν, ἔξω ἀπὸ τὸν ἄνθρω-
πον, ἢ τὰ ζῶα ὅλα ὑπερένται λογικῶ, ἔξω ἀπὸ τὸν
ἄνθρωπον· καὶ ἢ, μόνος ὁ Θεὸς ἀγαθός, εἰς τὴν, ε-
δεῖς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός. (πάλιν ἢ ὀξαιρετι-
κὴ εἰς ἕνα ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός, θέλει γῆρη ἀπο-
κλειστικὴ, λέγωντας ὁ Θεός μόνος εἶναι ἀγαθός.)

Ψύδεις ὅμως θέλουν εἶναι αἱ ὀξαιρετικά, ὅποταν
ἀνήκῃ καὶ εἰς τὸ ὀξαιρέμενον πρᾶγμα ἐκεῖνο, ὅπῃ

κα-

(1) Τώρα προσφάτως ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἄλλαι δύο πλανῆται,
ὁ εἷς ἀπὸ τὸν Πιάτζλε εἰς τὰ 1800, Δεκεμβεῖς 20, εἰς τὸ
Παλέρμον, ὁ ὁποῖος ὠνομάθη Πιάτζης, ἢ Δημήτηρ, καὶ εἶναι
μεταξὺ Ἀ'ρεος καὶ Διός· καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὰ 1802, ἀπὸ τὸν Ο'λ-
βερ εἰς τὸ Βρέμ, ὅστις ὠνομάθη Ο'λβερ, καὶ εἶναι πλησίον εἰς
τὸν Πιάτζλε. Ὅρα τὴν Ἀστρονομίαν τῶ Λαλαῖνδ, μεταφραθεῖσαν
ὑπὸ τῶ Φίλιππίδου Δακίλλ. Σελ. 58.

καταφάσκειται εἰς τὰ λοιπά. Ὁθεν ὁ σοφὸς τῷ Στωϊκῶν, ὅπῃ δὲν ἐφρόντιζε, καθὼς τὸν ἠθέλαρ, δεῖ τίποτες, ὅπῃ δὲν αἰθαίνετασ μῆτε ἔρωτα, μῆτε μῖσος, μῆτε φόβον, μῆτε ἐλπίδα, μῆτε ἄλλο πάθος, ὅπῃ ποτὲ δὲν ὡμολογεσε πῶς εἶναι κακὰ, μῆτε τὰ δεινότηατα κολασήεια, ὅπῃ ἐσοχάζετο ὡς ξεῖα ὄλα, ἔξα ἄπο τῆσ ψυχῆσ, ἕωσ καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιον σῶμα, δὲν ἦτον βέβαια ἀπὸ πηλαγμῆσ μανίας μεγαλωτάτησ.

Καὶ δεῖξεν εἶναι ἀτελεῖσ, ὁπόταν δὲν ἐξαιρῆν ὄλα ἐκεῖνα, ὅπῃ εἶναι δεῖ να ἐξαιρεθῆν. Ἀτελής, φέρ εἰπεῖν, ἠθέλου εἶναι ἡ πρότασισ, ὅτι ὄλα τὰ μέταλλα ἐξω ἄπο τὸν χρυσὸν λύονται μέσα εἰς τὸ ἰχυρὸν ὕδωρ (ἀστυμόνερον). ἐπειδὴ ἔπρεπε να ἐξαιρεθῆ προσέτι καὶ ἡ πλατίνα, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ δὲν λύεται μέσα εἰς τὸ ἰχυρὸν ὕδωρ, καθὼς καὶ ὁ χρυσός· καὶ ὁ καπρίτερος (τὸ καλάϊ), τὸ ὁποῖον, ἀντὶ να λυθῆ, τιτανεῖται (γίνεται ὡς ἄσβεσος), ὅταν τὸ βάλην εἰς τὸ ἰχυρὸν ὕδωρ.

3 Συγκριτικαὶ εἶναι ἐκεῖνα, εἰς τὰσ ὁποίας συγκρίωντασ δύο πράγματα πρὸσ ἄλληλα, προκείνει τὸ εὖ ἄπο τὸ ἄλλο· καθὼς, πολλῶσ δὲ χρυσὸσ καὶ πλείτε κρείσσων πάθος· καὶ, τὰ αἰώνια ἀγαθὰ τῆσ μελλέσσησ ζωῆσ πρέπει να εἶναι ἀξιαγαπιητότερα ἄπο τὰ πρόσκαιρα τῆσ παρῆσσησ.

Αὐταὶ αἱ προτάσεισ, ὁπόταν ἡ προτίμησισ δὲν δίδεται εἰς τὸ δικαίωσ προτιμητέον, εἶναι ψεύδεισ. Ψεύδὴσ ἠθέλου εἶναι τῶρα αὖ ἔλεγε τινὰσ ὅτι ὁ χρυσὸσ εἶναι βαρύτεροσ ἄπο ὄλα τὰ μέταλλα, ἀφ' ἧσ ἔβρέθη ὅτι ἡ πλατίνα, ἀφ' ἧσ καθαρειθῆ ἄπο τὸν σίδηρον, ὅπῃ ὡσ ἐπὶ τὸ πλείστον τῆσ σωφροδύει, εἶναι βαρύτερα ἄπο τὸν χρυσόν.

4 Ἀρκτικαὶ ὀνομάζονται αἱ προτάσεισ ὁπόταν δηλῆν τῆσ εἰσῆξισ εἰνὸσ πράγματοσ· καθὼς, ὁ Σείριοσ ἐπιτέλλει· καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἀρχισαν εἰς τὸν πέμπτον αἰῶνα τῆσ ἐδικῆσ μασ ἔτεσ, να μεταχειρίζωνται ταῖσ σιγμαῖσ, δεῖ να δηλόνην τὰ φωνήεστα· καὶ Ληκτικαὶ,

Κεφ. Γ'. Α' ρθρ. Β'. Ε' κθετικά. 69

καὶ, ὅποτεν δηλᾶν τὴν λήξιν, ἤτοι τὴν κατάπαυσιν, τὸ τέλος τοῦ πράγματος· καθὼς, τὸ βασίλειον τῆς Ρωμαίων εἰς τὴν Δύσιν ἐτελείωσεν εἰς τὸν πέμπτον αἰῶνα, καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὸν δέκατον πέμπτον.

Αὗται αἱ προτάσεις, ὅποτεν δεῦν δηλᾶται ἡ ἀληθινή ἀρχή, ἢ τὸ ἀληθινὸν τέλος τῆς πραγμάτων, περὶ ὧν ὁ λόγος, εἶναι ψευδεῖς· καὶ τῇ ἀληθείᾳ χάρις προσειρημίας τῆς Ἑβραίων σιγμᾶς, ὅσας σημειώνει μίαν ἀρχὴν πρεσβυτέραν ἀπὸ τὴν εἰρημύου, ἢ ἄλλοις ἄλλω νεωτέραν, ἀγκαλὰ ἐκείνη, ὅπερ ἐσημειώσαμεν εἶναι ἡ κοινότερον ἀποδεκτὴ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περί ποιότητος καὶ ποσότητος ἢ Προτάσεων, ἢ περὶ καταφατικῶν ἔ ἀποφατικῶν, ἢ καθόλου, ἔ ἢ ἐπὶ μέρους, ἔ ἢ καθ' ἕκαστα.

Οἱ Σχολαστικοὶ εἰς τὰς προτάσεις ποιότητα ἠθέλησαν νὰ ὀνομάσῃν τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν· καὶ ποσότητα τὴν μεγαλιτέραν ἢ μικροτέραν αὐτῆς ἕκτασιν, τῆτ' ἔστι τὴν μεγαλιτέραν ἢ μικροτέραν αὐτῆς καθολικώτασιν.

Διὰ τὴν ποιότητα πολλὰ ὀλίγον μᾶς συμβάλλει νὰ ὀμνήσωμεν ἐδῶ, ἀφ' ἧ εἶπαμεν εἰς τὰ προηγέμενα, ὅτι καταφατικαὶ εἶναι ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορέμενον συνάπτεται μὲ τὸ ὑποκείμενον τε, καταφάσκοντας ὅτι συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ, καθὼς ὁ Θεὸς εἶναι αἰδῖος· καὶ ἀποφατικαὶ ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορέμενον χωρίζεται ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον, λέγοντας ὅτι δὲν συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ, καθὼς ὁ Θεὸς δὲν εἶναι θνητός.

Μένει μόνον νὰ ἰδῶμεν ὅτι πολλαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι φαίνονται ὅτι εἶναι καταφατικαὶ, καθ' ἑαυτὰς ὅμως εἶναι κυρίως ἀποφατικαὶ, καὶ ἠμποροῦν νὰ ὑπαχθῶν εἰς αὐτάς. Τῆτο ἀκολουθεῖ, ὅποτεν τὸ κατηγορέμενον εἶναι ὅρος ἀποφατικός· διὰ τὴν καθόλου βλέπει, ὅτι δὲν εἶναι καμμία διαφορὰ νὰ εἴπῃ τις ὅτι εἷς πρᾶγμα εἶναι ἀδυνάτον, ἢ εἷς πρᾶγμα δὲν εἶναι δυνατόν· καὶ εἷς θάλαμος εἶναι σκοτεινός, ἢ εἷς θάλαμος εἶναι ἄφωτος.

Ἰξόρομεν ὅμως ἐκ τῆς ἐναντίας, ὅτι δύο ἀποφάσεις ἰσοδυναμοῦν μὲ μίαν κατάφασιν, ἐπειδὴ ἢ μία ἀναίρει τὴν ἄλλαν· ὅθεν τὸ, ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι αἰθάλα.

Θάλασμος, εἶναι ἰσοδύναμον μὲ τὸ, ὁ ἀνθρώπος εἶναι θνητός. τὸ, δεῦν εἶναι ἀδιώατον, μὲ τὸ, εἶναι διωαπόν· τὸ, ὁ ταῦδε θάλασμος δεῦν εἶναι σκοτεινός, μὲ τὸ, ὁ ταῦδε θάλασμος εἶναι φωτεινός, ἢ ἔχει φῶς.

Ὅσον δὲ δεῦν τὴν πᾶσάντα, αἱ προτάσεις ἡμπορῶν νὰ εἶναι καθόλα, ἢ ἐπὶ μέρους, ἢ καθ' ἕκαστα, (ὁ δεῦν ἡλικαί, ἢ εἰδικαί, ἢ ἀτομικαί.)

Καθόλα λέγονται ὅποταν εἷνα πράγμα καταφάσκηται, ἢ ἀποφάσκηται εἰς εἷνα ὀλόκληρον γένος, ἢ εἰς εἷνα ὀλόκληρον εἶδος· καθῶς, πᾶν σῶμα, σιώνθετον, (ὅλα τὰ σώματα εἶναι σιώνθετα). ἐπὶ μέρους λέγονται, ὅποταν εἷνα πράγμα καταφάσκηται, ἢ ἀποφάσκηται μόνον εἰς μερικὰ ἄτομα εἷνός γένους, ἢ εἷνός εἶδος· καθῶς, τὶ σῶμα, δεφανές, (μερικὰ σώματα εἶναι δεφανῆ)· καὶ καθ' ἕκαστα ὀνομάζονται, ὅποταν εἷνα πράγμα καταφάσκηται, ἢ ἀποφάσκηται εἰς εἷνα μόνον ἄτομον· καθῶς, ἡ Σελῶν εἶναι ἀφεγγής.

Σημειωτέον ὅμως πρῶτον, ὅτι δεῦν νὰ κάμῃς μίαν πρότασιν καθολικῶν, δεῦν εἶναι ἀνάγκη νὰ προδέτης πάντοτε τὸν καθόλα προσδιορισμὸν, κατ' ἕσιν τὸ ἐπίθετον πᾶς, ἢ καθῶν, ἢ ὅλα, καὶ τὰ δεπλήσια· ἐπειδὴ ὅποταν τὸ κατηγορούμενον ἀνήκη φανερά εἰς ὅλον τὸ γένος, ἢ τὸ εἶδος, καὶ ὁ λόγος, οἱ εἰρημῶν προσδιορισμοὶ ἡμπορῶν νὰ λείψῃν χωρὶς κάμμίαν ζημίαν, καὶ ἀρκεῖ ἀντ' αὐτῶν μόνον τὸ ἄρθρον· δεῦν τὶ ἀίσιως, ἀντὶ νὰ εἰπῶ ὅλα τὰ σώματα εἶναι σιώνθετα, εἰπῶ τὰ σώματα εἶναι σιώνθετα, ποῖος θέλει ἀμφιβάλῃ, ἀντ' αὐτὴν ἡ πρότασις εἶναι καθόλα, καὶ ἄς λείπῃ καὶ τὸ ἐπίθετον ὅλα;

Β'. Ὅτι ἡ καθολικότης (τῶν προτάσεων) εἶναι δύο λογίων ἀπόλυτος, καὶ ἡθικῆ. Ἀπόλυτος καθολικότητος εἶναι αἱ προτάσεις, ὅποταν ἐκεῖνο, ὅπερ καταφάσκηται, ἢ ἀποφάσκηται, ἐκτείνεται ἀληθινὰ εἰς ὅλα τὰ ἄτομα τῆς κλάσεως, καὶ ἡς ὁ λόγος· καθῶς, ὅλα τὰ σώματα εἶναι σιώνθετα, καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶναι θνητοί· καὶ ἡθικῆς καθολικότητος, ὅποταν ἡ ἀρ-

ησις, ἢ κατάφασις δὲν ἐκτείνεται εἰς ὅλα τὰ άτομα τῆς κλάσεως, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ περισσότερα· καθὼς, οἱ ἄνθρωποι ὅλοι ἄγονται περισσότερον ἢ τὸ πᾶσι, ὡσαύτως ἢ τὸν λόγον· τὸ ὁποῖον ἀγκαλὰ καὶ ἀληθεύει εἰς τὰς περισσότερας, καὶ ταῖς περισσότεραις φοραῖς, μ' ὅλον τῆτο δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ἀληθινὸν εἰς ὅλας καὶ πάντοτε.

Λοιπὸν τὰς προτάσεις τῆς ἡθικῆς καθολικότητας, μ' ὅλον ὅπως τὰς μεταχειρίζονται εἰς τινὶ κοινῶν χρησιν τῆς ομιλίας, καὶ εἶναι ἀδεια νὰ τὰς μεταχειρίζονται, ὅπως δὲν ἀκολουθεῖ καμμία ἀμφιβολία ἐπάνω εἰς τὰ καθόλα, εἰς τὰ ὁποῖα ὡσαύτως λαμβάνονται· μ' ὅλον τῆτο πρέπει νὰ τὰς ἀποφύγῃ ἐκεῖ, ὅπως ἔμπορεῖ νὰ γνηθῇ αὐτὴ ἢ ἀμφιβολία, καὶ ἀντὶ τῆ ὅλοι νὰ βανάμην τὸ, οἱ περισσότεροι, ἢ ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον, ἢ κανένα ἄλλο κολαστικὸν μόριον.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον μόνον ἔχει δύαμιν, (καθὼς εἶπαμεν) εἰς τὰς ἀπολύτως προτάσεις νὰ τὰς καθολικῶς ὅταν τινὰς δὲν θέλει νὰ τὰς κάμη ἀπολύτως καθολικῶς, βάνοντας τὸ ἄρθρον, πρέπει νὰ τὰς κολάζῃ μὲ κανένα μόριον· καὶ ἀντὶ καὶ εἶπη, οἱ Ἕλληες εἶναι ἄπιστοι (καθὼς συνηθίζεν κοινῶς ὅλοι οἱ Φράγγοι νὰ μᾶς λέγην, ὡσαυκινέμην ἀπὸ τὰς ραδιουργίας μερικῶν ἀχρείων ἐδικῶν μας), εἶναι καλλίτερα νὰ λέγην, οἱ Ἕλληες οἱ περισσότεροι, ἢ ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον, ἢ καμμίαν φοράν εἶναι ἄπιστοι, καὶ τινὶ περισσότεραν ἢ ὀλιγωτέραν ἐκτασιν τῆς κατάφασεως, ὅπως σοχάζεται τινὰς, ὅτι ἔμπορεῖ νὰ δεχθῇ ὁ λόγος, χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς ἀτοπον· ὅσα τὰ αὐτὴ καὶ ἐρέθησαν πολλοὶ ψεύσαι, καὶ ἠπάτησαν πολλὰς φορὰς Φράγγους, ὡς τὸσον τῆτο δὲν εἶναι καθόλα χαρακτὴρ τῆ γένεος ὅλα· ἐπειδὴ αὐτὸν ἐξετάσωμεν τὰ πράγματα μὲ ἀλήθειαν, πολὺν περισσότεροι ψεύσαι δέρισκονται εἰς ἐκείνας, ὡσαύτως εἰς τὰς ἀθλίους Ἕλληας, οἱ ὁποῖοι... μὰ δὲν χρειάζεται νὰ εἶπω περισσότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ τῶν ἀντικειμένων πρὸς ἀλλήλας
Προτάσεων.

Αντικείμενα πρὸς ἀλλήλας προτάσεις λέγονται, ὅποτεν εἰς εἷνα καὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, εἷνα καὶ τὸ αὐτὸ κατηγορούμενον εἰς τὴν μίαν καταφάσκηται, καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἀποφάσκηται, καθὼς· τὸ σφογγάρι εἶναι ζώον· τὸ σφογγάρι δὲ εἶναι ζώον.

Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐταὶ αἱ προτάσεις ἢ μπορῶν νὰ εἶναι ἢ καὶ αἱ δύο καθολικαί, ἢ καὶ αἱ δύο μερικαί· ἢ ἢ μία τῶ εἷδος εἶδος, καὶ ἢ ἄλλη τῶ ἄλλη, διὰ τῆτο προκύπτειν τρία εἶδη ἀντικειμένων, ἀντιφατικά, ἐναντία, καὶ ὑπεναντία.

Ἀντιφατικά ὀνομάζονται Α'. Ὅποτεν ἢ μία εἶναι καθολική, καὶ ἢ ἄλλη μερική· καθὼς, ὅλοι αἱ ιδέαι ἔχου τὴν ἀρχιώτησ διὰ τὴν αἰδήσιον· κάποια ιδέαι δὲ ἔχου τὴν ἀρχιώτησ διὰ τὴν αἰδήσιον. Β'. Ὅποτεν εἶναι καὶ αἱ δύο μερικαί· καθὼς, ἢ γῆ κινεῖται πρὸς τὸν ἥλιον· ἢ γῆ δὲ κινεῖται πρὸς τὸν ἥλιον.

Ἐναντία λέγονται, ὅποτεν εἶναι καὶ αἱ δύο καθολικαί· καθὼς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδικοί· κανένας ἄνθρωπος δὲ εἶναι ἀδικός.

ὑπεναντία καλεῖνται, ὅποτεν εἶναι καὶ αἱ δύο μερικαί· καθὼς, τίς ἄνθρωπος εἶναι τίμιος, τίς ἄνθρωπος δὲ εἶναι τίμιος.

Ἀπὸ τὴν ἀπατήρησιν τῆσ ελαφύρα φύσεωσ τῆτων τῶν προτάσεων φαίνεται διδύσ Α'. Ὅτι εἰς τὰσ ἀντιφατικάσ, ἀνίσωσ ἢ μία εἶναι ἀληθής, ἢ ἄλλη πρέπει ἀναγκαίωσ νὰ εἶναι ψεύδής· διὰ τὴν ἄλλέωσ ἢ μπορῶσε τὸ αὐτὸ πρᾶγμα νὰ εἶναι, καὶ νὰ μὴ εἶναι εἰς τὸν αὐτὸν καιρόν.

Β'. Ὅτι

Β'. Ὅτι εἰς τὰς ἐναντίας ἤμπορῆν νὰ εἶναι καὶ αἱ δύο ψευδεῖς· καθὼς, ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶναι ἀδικοὶ, κἀνενῆς ἀνθρώπος δὲν εἶναι ἀδικός· ἢ ἡ μία ἀληθής, καὶ ἡ ἄλλη ψευδής· καθὼς, ὅλα τὰ ἐλάττωματα εἶναι φθκτέα, κἀνενῆς ἐλάττωμα δὲν εἶναι φθκτέον.

Γ'. Εἰς τὰς ὑπεναντίας, τὴναντίον ἤμπορῆν νὰ εἶναι καὶ αἱ δύο ἀληθεῖς· καθὼς, τίς ἀνθρώπος εἶναι τίμιος· τίς ἀνθρώπος δὲν εἶναι τίμιος· ἢ ἡ μία ἀληθής καὶ ἡ ἄλλη ψευδής· καθὼς, τίς ἀνθρώπος εἶναι θνητός· τίς ἀνθρώπος δὲν εἶναι θνητός.

Οἱ Σχολαστικοὶ προδέναν εἰς αὐτὰς καὶ τὰς ὑπαλλήλους, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀληθεῖς πάντοτε καὶ αἱ δύο· ὅμως δὲν ἤμπορῆν νὰ ὀνομαθῆν ἀντικείμενα, μετ' ὅλον ὅπερ ἡ μία εἶναι καθολικὴ, καὶ ἡ ἄλλη μερικὴ· ἐπειδὴ εἶναι ἢ καὶ αἱ δύο καταφατικαί, ἢ καὶ αἱ δύο ἀποφατικαί, καὶ ἡ μία εἶναι πάντοτε μία ἀναγκαῖα συνέπεια τῆς ἄλλης· καθὼς, “Ὅλας τὰς ιδέας τὰς ἀποκτῆμεν ἀφ' ἐαυτῆμας· τινὰ ιδέαν τὴν ἀποκτῆμεν ἀφ' ἐαυτῆμας· τὴν ιδέαν τῆ Θεῶ τὴν ἀποκτῆμεν ἀφ' ἐαυτῆμας·” εἴθε εἶναι φανερόν ὅτι ἀνίσως ὅλας, λοιπὸν καὶ τινὰ, λοιπὸν καὶ τὴν τῆ Θεῶ· ἢ “Κἀμμία ιδέα δὲν εἶναι ἔμφυτος· τίς ιδέα δὲν εἶναι ἔμφυτος· ἢ ἡ ιδέα τῆ Θεῶ δὲν εἶναι ἔμφυτος·” εἴθε ὁμοίως εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἀνίσως κἀμμία, λοιπὸν μήτε τίς, λοιπὸν μήτε ἢ τῆ Θεῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Περὶ τῶν Αντιστρόφων Προτάσεων.

Αντίστροφοι λέγονται αἱ προτάσεις, ὅταν ἀντι-
σρέφωντάς τας, ἢτοι ἀλλάζοντας τὸ κατηγορέμενον εἰς
ὑποκείμενον, καὶ τὸ ὑποκείμενον εἰς κατηγορέμενον, μέ-
νεν πάντοτε ἀληθεῖς· καθὼς, κάθε τρίγωνον εἶναι
χῆμα συγκείμενον ὑπὸ τρεῖς γωνίας, καὶ τρεῖς πλο-
υράς· κάθε χῆμα συγκείμενον ὑπὸ τρεῖς γωνίας, καὶ
τρεῖς πλουράς, εἶναι τρίγωνον.

Αὐταὶ αἱ ἀντιστροφῆς, ἢ ἀναποδογυρισμοὶ ἤμπο-
ροῦν νὰ γίνων καὶ τρεῖς ἔσοποις, τὰς ὁποίας οἱ Σχολα-
στικοὶ τὰς ὀνομάζου ἀντιστροφῆς ἀπλῶς, ἀντιστροφῆς
καὶ συμβεβηκός, καὶ ἀντιστροφῆς καὶ ἀντίθεσιν.

Ἀντίστροφοι ἀπλῶς λέγονται αἱ προτάσεις ἐκεῖναι,
αἱ ὁποῖαι μὴ κἀμνώντάς τας ἄλλο, πλὴν ἀλλάζον-
τας μόνον τὸ κατηγορέμενον εἰς ὑποκείμενον, καὶ τὸ ὑ-
ποκείμενον εἰς κατηγορέμενον, χωρὶς κἀμμίαν πρῆσι-
σοτέραν προσηκῆς, ἢ ἔσοπολογίαν, μὴν ἀληθεῖς.

Ἄλλοι δὲ καὶ τῶν τῶν ἔσοπον ἤμποροῦν νὰ ἀντιστρα-
φῶν Α'. Ὅλαι αἱ καθόλου ἀποφατικαί· ἐπειδὴ αὐτὴ
εἶναι ἀληθινὸν ὅτι κἀνείνα τετράγωνον δεῦν εἶναι κύ-
κλος, θέλει εἶναι ἀληθινὸν καὶ ὅτι κἀνείνας κύκλος
δεῦν εἶναι τετράγωνον.

Β'. Ὅλαι αἱ ἐπι μέρους καταφατικαί· ὅτι αὐτὴ
εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι τί τρίγωνον εἶναι ἰσόπλευρον,
θέλει εἶναι ὁμοίως ἀληθινὸν καὶ ὅτι, τί χῆμα ἰσό-
πλευρον, εἶναι τρίγωνον.

Γ'. Ὅλαι αἱ καθ' ἕκαστα ἀποφατικαί· ἐπειδὴ αὐτὴ
ἢ Ἰταλία δεῦν εἶναι Φραντζα, μήτε ἢ Φραντζα δεῦν
εἶναι Ἰταλία.

Ὅμως αἱ καθόλου, ἢ καθ' ἕκαστα καταφατικαί, καὶ
αἱ ἐπι μέρους ἀποφατικαί δεῦν ἤμποροῦν νὰ ἀντιστρα-
φῶν εἰς τὸν εἰρημῶν ἔσοπον.

Εἰς τὰς πρώτας (τὰς καθόλου, ἢ κατ' ἕκαστα καταφατικάς) δὲν ἔμπορεῖ νὰ γῆ τὸ, ἀλλὰ ὅταν τὸ κατηγορέμῃον περιλαμβάνῃ τὸν ὄρισμὸν τῆ ὑποκειμένης (εἰς τὴν ὁποίαν πῶσιν αἱ προτάσεις γίνονται ταῦται), ἢ ἐξηγῆ μίαν ποιότητα, ὅπῃ ἀνήκει εἰς αὐτὸ μόνον τὸ ὑποκείμενον. Παραδείγματος χάριν ἔμπορῶ νὰ εἰπῶ, ὅτι αὐτὸ τρίγωνον εἶναι γῆμα σιῶδες· ἢ τρεῖς γωνίας, ἢ τρεῖς πλευράς· λοιπὸν καὶ κάθε γῆμα σιῶδες ἢ τρεῖς γωνίας ἢ τρεῖς πλευράς εἶναι τρίγωνον· καὶ ὅτι αὐτὸ δὲδεῖα γραμμὴ εἶναι ἢ μικρότερα ἢ ὅλας ἐκείνας, ὅπῃ ἔμπορῶν νὰ ἀχθῶν ἢ δύο σημεῖα δοθέντα· λοιπὸν καὶ ἢ πλεον μικρότερα γραμμὴ, ὅπῃ ἔμπορεῖ νὰ ἀχθῆ ἢ δύο σημεῖα δοθέντα, εἶναι δὲδεῖα· δὲν ἔμπορῶ ὅμως παρομοίως νὰ εἰπῶ καὶ ὅτι ἀνίσως τὸ τρίγωνον εἶναι γῆμα, ἄρα καὶ κάθε γῆμα εἶναι τρίγωνον; μήτε αὐτὸν ὁ Καῖσαρ ἦτον Ρωμαῖος, καὶ κάθε Ρωμαῖος εἶναι Καῖσαρ· ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς τὰς προτάσεις, ὧντας τὸ κατηγορέμῃον καθολικώτερον ἢ τὸ ὑποκείμενον, εἶναι ἀληθινόν, ὅτι τὸ ὑποκείμενον περιέχεται εἰς τὸ κατηγορέμῃον, ἢ νὰ εἰπῶ σαφέστερα, τὸ ὑποκείμενον περιέχεται εἰς τὴν κλάσιν, ὅπῃ δηλῶται ἢ τὸ κατηγορέμῃον, ὅ ἔστι κάθε τρίγωνον περιέχεται εἰς τὸ γῆμα τῆ γῆματος, καὶ ὁ Καῖσαρ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆ Ρωμαίων, δὲν ἔμπορεῖ ὅμως νὰ εἶναι ἀληθινόν, ὅτι καὶ κάθε γῆμα περιέχεται εἰς τὸ γῆμα τῆ τριγώνων, μήτε ὅτι ὅλοι οἱ Ρωμαῖοι ἐπεριλαμβάνοντο εἰς τὸν Καῖσαρα.

Ὅθεν εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ἀντιστρέφοντας τὰς προτάσεις, πρέπει νὰ συείλης τὸ σημανόμενον τῆ κατηγορημένης, κἀμνωντας τὴν πρότασιν μερικῶς, ἔτω· τί γῆμα εἶναι τρίγωνον, εἴας ἢ τῆ Ρωμαῖος ἦτον ὁ Καῖσαρ· ἢ ὁποία αὐτὴ ἀντιστροφή, εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ ἀνομάσαμε καὶ συμβεβηκός.

Παρομοίως αἱ ἄλλαι μέρες ἀποφατικά ἔμπορῶν νὰ ἀντιστραφῶν ἀπλῶς, ὅπῃ τὸ ὑποκείμενον δὲν περιέ-

ειέχη ὅλῳ τῷ ἔκτασιν τῶ κατηγορέμῳ· καθὼς, τὸς ἀνθρώπος δεῖ εἶναι ἀθλιός· τί ἀθλιόν, δεῖ εἶναι ἀνθρώπος· εἴθε τὸ ὑποκείμενον ἀνθρώπος δεῖ περιέχει ὅλα τὰ πράγματα, ὅπως ἔμπορῶν νὰ ὀνομασθῶν ἀθλία. Τὸ ὅμως δεῖ ἔμπορῶν νὰ γῆν καὶ ὅταν τὸ ὑποκείμενον περιλαμβανῆ εἰς τὰ λόγια ἀληθινὰ ὅλον τὸ κατηγορέμῳ· καὶ τῶντι κινήσεως δεῖ θέλει εἰπῆ ποτὲ, ὅτι ἐπειδὴ μερικὰ ζῶα δεῖ εἶναι ἀνθρώποι, ἔγω καὶ μερικοὶ ἀνθρώποι δεῖ εἶναι ζῶα· τὸ ὅποιον ἠθέλον εἶναι μία ἀρνήσις ὅτι τὸ εἶδος δεῖ περιέχεται εἰς τὸ γένος.

Εἰς αὐτὰς λοιπὸν τὰς περιπτώσεις πρέπει νὰ μεταθέσῃς τῷ ἀρνήσιν ἀπὸ τὸ ῥῆμα εἰς τὸ κατηγορέμῳ, (αὐτὸ καλέσῃ ποτὲ ἢ χρεία νὰ γῆν, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ εἶναι σπαιώτατον) λέγωντας· τί ἐκ ἀνθρώπος εἶναι ζῶον· τί ζῶον εἶναι ἐκ ἀνθρώπος· ἢ ὅποια ἀντίστροφή λέγεται καὶ ἀντίθεσιν.